

ACC. N:R M 6275:1-6

Landskap: Småland

Upptecknat av: Fans Petersson

Härad: Linnevald

Adress: Småmåla, Ushult

Socken: Ushult

Berättat av: Sensamma

Uppteckningsår: 1940

Född år 1884 i Ushult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Svar på frågelista, Usmo d. 49

Såder och plog

avskriv

1

ACC. N:R M 6275.1.

Landskap: Småland Upptecknat av: Frans Pettersson
Härad: Linnevald Adress: Smöråmåla, Ushult
Socken: Ushult Berättat av: Pensamme
Uppteckningsår: 1940 Född år 1884 i Ushult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Åder och plog.

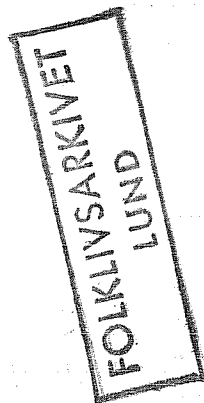
Det redskap, som förra tidens jordbrukare mest använde vid skötseln av den odlade jorden, kallades åder.

Det användes vid vanlig ämjning samt vid nedmyllning av gödsel, potatis och utsäde.

Alle jordbrukare, såväl bönder som torpare, använde åder. I vår tid är det endast en och annan småbrukare, som sköter sitt jordbruk med kor, som använder hemgjorda åder.

Detta redskap benämnes "åder" (avä), Beståndsform: "Ådret" (avätt). Ådret

(sådant det förs sägt) bestod av två större delar, nämligen "visen" eller äderkroken (auåkroken = äjkekroken = räjekroken) och "äderstängen" (auåstängen). Den i "auåvisens" övre ända fastsatta triåhandtaget benämndes "auåpennne". Det knivliknande järn, som med sin övre ända var fäst i visens nedre del, och som sedan fortsatte snett framåt upp genom äderstängen, kallades äderjärn (auåjärn). De i ädervisen befintliga hålen, i vilka äderpinnen och äderstängen voro fästade, voro huggna med stämjärn (glöggjärn = glyggjärn). Medan såväl "visen" som "auåpennnen" i regel voro av björktia, var äderstängen vanligtvis av gran, under det att de två kilar, som hade till uppgift att hålla visen och stängan samman, voro av björk. Dessa två kilar här kallade "auåkilar", voro placerade i visens "skäfte" så, att den ena hade sin plats invid stängändan och den andra ovanom, vilket den

ACC. N:R.

M 6275:3.

3

Landskap: Småland Upptecknat av: Frans Petersson
 Härad: Kinnared Adress: Smöramåla, Ushult.
 Socken: Ushult Berättat av: Densamme
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

teckning, som har bifogats detta svar, tydligt visar.

De två på var sin sida av visen placerade, snett uppåt och utåt ställda hornliknande trån, som under ärvningen hade till uppgift att föra undan mulden från ärdet, så att föram ej föll igen, kallades äderörön (anäään).

I äderstängens fria ända funnos några tum från varandra två hål, i vilka dragpinna (drapennana) placerades. Mellan dessa båda pinnar satt äderkransen, en vädjelig tingest, som bestod av en rakvaxen, ungefär tre alnar lång, väl smedd björk-

ACC. N:R.

M6275:4

4

Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Petersson.
Härad: Kinnevald. Adress: Smöramåla, Ushult.
Socken: Ushult. Berättat av: Densamme.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

teknik, som man därefter visat och format till en kran. I denna "anäkran" eller "äjkran" häktades sedan okets dragkrok.

Plogen.

Hemmansägaren Nils Knutsson, Rössmåla, Ushult köpte en plog av modern konstruktion år 1853. Var denna plog var tillverkad, kan upptecknaren ej säga.

Eljest var det nog åtskilligt senare - ~~minst~~ 10 år - som de nya plogtyperna kommo till någon större användning här i Ushult.

Under förra seklets första hälft var det ej många bönder, som ägde plogar

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 6275:5.

5

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Frans Petersson.

Härad: Kinnared.

Adress: Smöråmåla, Ushult.

Socken: Ushult.

Berättat av: Densamme.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Dyliska redskap behöves ej heller på den tiden. Några gräsvallar hade man icke och mossodlingar funnos inga.

Någon Ushultsplug av trä kan jag icke ~~skrivna~~ beskriva, eftersom jag icke sett någon dylig på bortåt 40 år. Den plug som jag då såg, hade en mågat svängd vändskiva av trä.

Något annat namn på plugen är "plug" (plo) är ej känt här.

Skriv endast på denna sida!